

САЛЯМОН
Віталій Петрович
salyamonchik@ukr.net

УДК 342

**ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

старший викладач,
Університет державної
фіскальної служби України

**PECULIARITIES OF POLITICAL MANAGEMENT IN CONDITIONS OF
FORMATION OF CIVIL SOCIETY**

SALIAMON Vitalii Petrovych – Senior Lecturer, University of the State Fiscal Service of Ukraine

У статті розкрито сутність поняття «політичний менеджмент» та розглянуто види і форми політичного менеджменту, що можуть використовуватися в управлінні політичним процесом. Визначено, що ключовим чинником формування політичного менеджменту в державі є істинне трактування та розуміння суті двох базових категорій цього явища: менеджменту – як науки про ефективне управління саме людськими ресурсами, а також політики – як мистецтва управління різними суспільними групами, державою, народом.

* * *

The article reveals the essence of the concept of "political management" and considers the types and forms of political management that can be used in the management of the political process. It is determined that the key factor in the formation of political management in the state is the true interpretation and understanding of the essence of the two basic categories of this phenomenon: management - as a science of effective management it is human resources, as well as politics - as the art of managing various social groups, the state, and the people. Democratic reforms in the realities of today are a clear direction of Ukraine's political development. The democratization of civil society, the transformation of political parties and public associations into independent policy makers, the empowerment of local self-government, and the increased use of the implementation of non-state institutions in achieving social goals, necessitate the search for and implementation of new methods, principles, tools and forms management of political processes. Under these conditions, the question arises of finding the optimal form of political governance, which would more closely correspond to the new realities of socio-political life.

The purpose of the study is the peculiarities of the essence of political management and moral and ethical problems of the formation of civil society.

To achieve the established goal it is necessary: to generalize scientific approaches to the definition of the essence of political management; to consider the actuality problems of the formation of civil society in the common conditions; provide recommendations on how to improve the organization of human activities. The emergence of interest in political management is due to the formation of values and principles of the rule of law, the transition from power overcoming problems in the field of political relations, to freedom, respect for human rights and tolerance. Increasing the effectiveness of political management and public administration in general should be based on methods that ensure the implementation of decisions taken on the basis of democratic instruments.

Ключові слова: менеджмент, політика, політичний менеджмент, громадянське суспільство

Keywords: management, politics, political management, civil society

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Демократичні реформи в реаліях сьогодення є чітким напрямом політичного розвитку України. Демократизація громадянського суспільства, трансформація політичних партій і громадських об'єднань у самостійні суб'єкти політики, розширення можливостей органів місцевого самоврядування, підвищення масштабів використання реалізації недержавних інститутів у досягненні суспільних цілей, зумовлюють необхідність до пошуку та впровадження нових методів, принципів, засобів і форм управління політичними процесами. За таких умов постає питання пошуку оптимальної форми політичного управління, яка б більшою мірою відповідала новим реаліям суспільно-політичного життя.

Ступінь наукового визначення проблеми

Значний внесок у вивчення засад раціонального способу організації людської діяльності, насамперед, внесли такі видатні вчені, як: виробничої та загальної теорії управління розробляли М. Вебер, Ф. Тейлор, Е. Мейо, А. Файоль, А. Маслоу, У. Оучі, Р. Блейк та інші. А стан політичного менеджменту в Україні розглядали у своїх працях В. Бойко, М.Ф. Головатий,

Ф.М. Кирилюк, М.І. Обушний, І. Кресіна, С. Кисельов, В. Якушик, В. Полторак, А. Романенко, Ф. Рудич, С. Василенко, В. Горбатенко, М. Кармазіна, О. Картунов, М. Шульга, О. Зубчик та інші. Проте, чимало питань залишаються ще недостатньо вирішеними і потребують подальших наукових досліджень та обґрунтування напрямів їх вдосконалення.

МЕТОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ є особливості сутності політичного менеджменту та морально-етичні проблеми формування громадянського суспільства.

Для досягнення поставленої мети необхідно: узагальнити наукові підходи до визначення сутності політичного менеджменту; розглянути актуальні проблеми формування громадянського суспільства у сучасних умовах; надати рекомендації стосовно напрямів удосконалення процесу організації людської діяльності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Діалектичний метод як основа теоретико-методологічного дослідження, на основі якого досліджено процес формування громадянського суспільства. Методи теоретичного узагальнення та порівняння були задіяні при

розкритті сутності політичних категорій. За допомогою аналізу та синтезу були визначені проблемні питання стосовно вдосконалення політичного менеджменту.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Суспільство в Україні на сьогодні потребує прагматиків і раціоналістів, які підвищували б ефективність його функціонування. Таку потребу особливо відчуває управління, виробництво, економіка та політика. Певною мірою саме політичний менеджмент може задовольнити своєю пропозицією зростаючий політичний попит на політичні послуги.

Для того щоб визначити місце політичного менеджменту у сучасній Україні, спершу потрібно зрозуміти суть цього поняття.

Стислим визначенням менеджменту може слугувати положення С. Паркінсона про те, що менеджмент означає не самостійне виконання роботи, а вміння працювати за рахунок інших. Тобто загалом, менеджмент – це наука про ефективне управління саме людськими ресурсами, нарощування потужного потенціалу для отримання кращих результатів, які і є метою діяльності будь-якої системи, організації.

«Політика», у свою чергу, відкладає особливий відбиток на термін «менеджмент», розглядаючи ці два поняття на шляху до осмислення суті «політичного менеджменту».

Політика – «мистецтво управління» державою і суспільством, цілеспрямована діяльність, пов'язана з прийняттям відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й

народами, пов'язана із боротьбою за здобуття або утримання державної влади, як знаряддя регулювання і формування цих стосунків. Тобто, по суті, політика так само, як і менеджмент, має в основі управління людськими ресурсами, проте у даному контексті йдеться про управління різними суспільними групами, державою, народом, а метою є здобуття або утримання державної влади [1].

Необхідно зауважити, що практика і теорія політичного менеджменту у країні пов'язана з відсутністю розуміння менеджменту в цілому. Формування політичного менеджменту в Україні: майже за тридцять років незалежності він пройшов важкий історичний шлях, і можна подати так:

- від повного небуття, коли навіть термін "менеджмент" не використовувався, до впровадження його в розуміння менеджменту на виробництві;
- від менеджменту виробництва до соціального управління, що відповідає поняттю "менеджмент";
- від соціального управління до основних його різновидів, зокрема й політичного, у різних його формах та на різних рівнях, з яких найбільш відомий державно-адміністративний, котрий більшість вчених вважають саме політичним.

Варто зазначити, що відсутність загальновизнаного терміну «політичний менеджмент» пов'язано також із його багатозначністю, що дає змогу застосовувати його у різних сферах. Тлумачення різних вчених на політичний менеджмент наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняння переліку визначень «Політичний менеджмент»

Автор	Визначення
Рудич Ф.М. [2, с. 180-181]	Політичний менеджмент – це наука й мистецтво аналізу тенденцій політичного розвитку, передбачення його наслідків, вироблення рекомендацій для політичного керівництва та забезпечення реалізації цих рекомендацій у політичній практиці.
В.М. Бебик, [3, с. 33]	Політичний менеджмент – це акумульовані, упорядковані знання, які є системою принципів, методів і технологій управління, розроблених на основі інформації, отриманої як емпіричним шляхом, так і в результаті використання досягнень ряду конкретних наук.
Шульга М.А., Зубчик О.А. [4]	Політичний менеджмент – система управління політичними процесами, основою якої є аналіз тенденцій політичного розвитку з метою передбачення його наслідків та вироблення рекомендацій для політичного керівництва й забезпечення їх реалізації в політичній практиці.
Вільсон Г. [5]	Політичний менеджмент є спробою поєднати представницькі та демократичні процеси з ефективним управлінням в інтересах суспільства.
Рансьєр Ж. [6, с. 23]	Політичний менеджмент – це техніка безконфліктної організації суспільного життя; «бізнесоподібна» практика «аполітичної політики», яка лише унормовує, відтинаючи будь-які крайнощі та цілковито укорінюючись в політичному «центрі» й постісторичній сучасності; нейтральне маніпулювання «природними» мотиваціями та «об'єктивними» процесами, що передбачає уподібнення суспільної реальності природній, тобто «опредметнення» першої.

На думку автора, найбільш точне розуміння політичного менеджменту в практичному значенні – це мистецтво управління державою, сукупність державних дій, спрямованих на вироблення ефективних управлінських механізмів, мета та діяльність яких, пов'язана з формуванням життєво важливих відносин між державою і суспільством.

Доцільно нагадати, що політичний менеджмент як мистецтво та особливе вміння спрямування політичних настроїв для досягнення мети тієї чи іншої соціальної групи чи організації, розгортається в політичному просторі. Об'єктом його застосування виступають великі соціальні групи, класи, страти, верстви та прошарки суспільства й від урахування всіх політич-

них процесів, які відбуваються в групах, від урахування їхньої політичної свідомості, та їхніх політичних настроїв, очікувань та орієнтацій залежить результативність і загальний успіх політичного менеджменту. У демократичному суспільстві численні представники цих груп піднімаються до безпосередньої участі, прямо чи опосередковано, у процесі політичного менеджменту, до участі не в стихійних, а в організованих політичних акціях. Тому доцільно звернутися до розуміння політики. Немає жодної потреби детально препарувати різноманітні дефініції політики. Серед багатьох тлумачень політики та влади достатньо привести декілька [7].

Саме у громадянському суспільстві "політика" спрямована на здійснення цілей громадянського порядку

як основу, не як кінцева мета людського життя", і саме в громадянському суспільстві максимально враховується загальний інтерес і політичний менеджмент виконує суспільно-значимі функції, сприяє комунікації, усвідомленню людьми себе як народу й сприяє збереженню цілісності суспільства. Але масу "пробуджує і спрямовує пропаганда. Масам потрібні уявлення й гасла. Їм слід сказати, чого вони хочуть" [8].

Одне з провідних місць у громадянському суспільстві займають політичні партії. Хоч вони і є елементом політичної системи, але в той самий час за своїм місцем у суспільстві, та за функціями які вони виконують, політичні партії мають прямий стосунок до громадянського суспільства, адже будь-яка політична партія репрезентує думку населення яке підтримує певну політичну силу. Партії забезпечують безпосередній зв'язок влади з народом через своїх представників у владних структурах, але, на жаль, в Україні більша кількість політичних партій ще не вийшли на дійсний шлях громадського плюралізму. Така ситуація пов'язана з тим, що більшість партій залежна від фінансового капіталу олігархів, тобто у нашій державі відбулася олігархізація політичних сил, які діють переважно в інтересах великого капіталу а не в інтересах народу. Це пов'язано з тим, що в Україні відсутнє державне фінансування політичних сил, така практика поширена у багатьох Європейських країнах з метою зрівняння шансів кожної політичної сили на виборах, тому до влади у нашій державі приходять переважно популістські сили, які лише створюють ілюзію діяльності в інтересах народу, а насправді ж вони діють лише у власних інтересах. Така діяльність досить часто призводить до зневіри населення у політиках, що, у свою чергу, веде до знецінення цінностей, які пропагує певна політична сила, і тому громадяни втрачають мотивацію до активної участі в громадському житті [9].

ВИСНОВКИ

Нині в Україні багато партій претендують на владу, і тому шляхом до правильної організації політичної діяльності і формою здійснення політичного управління є політичний менеджмент.

Виникнення інтересу до політичного менеджменту обумовлено становлення цінностей і принципів правової держави, перехід від силового подолання проблем у сфері політичних відносин, до свободи, поваги прав людини та толерантності. Підвищення ефективності політичного менеджменту та державного управління в цілому, має базуватися на основі методів, які забезпечують виконання прийнятих рішень на основі демократичних інструментів.

Наразі громадянське суспільство розвивається, творцями якого цього є люди та громадяни. Не сліпий електорат, не середньостатистичний пересічний українець, а свідомий громадянин незалежної держави. Для себе обирають владу, обирають собі політиків, керівників саме громадяни. А держава та влада на всіх рівнях має певні соціальні зобов'язання перед своїми громадянами.

Таким чином, із вище зазначеного, громадянське суспільство у країнах Західної Європи знаходиться на вищому рівні розвитку, ніж в Україні. Нашій державі необхідно запозичувати досвід у європейських парт-

нерів. Але, незважаючи на всі історичні події (Революції Гідності 2013-2014 рр.), показали що у нашій країні є прагнення, можливості та перспективи до побудови сильного громадянського суспільства у демократичній державі. Останні події не полишають надію на те, що Україна рухається у правильному векторі, до побудови сильної процвітаючої держави, яка займатиме провідне місце серед розвинених Європейських держав.

За межами даного дослідження є велика кількість питань, що спонукають на майбутні нові дослідження в галузі політичного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Ревенко В.С. Політичний менеджмент в сучасній Україні. Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ (Вінниця, 23-24 березня 2016 р.)
2. Рудич Ф.М. Політологія: Підручник. К.: Либідь, 2004. 480 с.
3. Сучасна українська політика: політики і політологи про неї: Український центр політичного менеджменту. Спецвипуск: Політичний менеджмент. Київ. 2008. 364 с.
4. Шульга М.А., Зубчик О.А. Політичний менеджмент. Навчальний посібник. Академвидав. 2013. 160 с. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/341>
5. Wilson H.T. Political Management. Redefining the Public Sphere. Berlin, New York, 1985. 316 p.
6. Рансьер Ж. На краю политического / пер. с франц. Б.М. Скуратова. Москва: Практис, 2006. 240 с.
7. Перевозник Л. Політичний менеджмент: сутність та особливості розвитку в Україні в період формування громадянського суспільства. Наукові Записки. 2012. Вип. 15. С. 7.
8. Наукові записки КДПУ. Серія: Історичні науки / ред. кол.: Б.О. Ачкіназі та ін. Кіровоград: КДПУ, 2012. Вип. 15. 338 с.
9. Ясперс К. Психологія світоглядів. К.: Юніверс, 2009. 461 с.
10. Мацьовка А. Громадянське суспільство в Україні. Ukrainian policymaker. 2016. Випуск 7. URL: <http://www.ukrpolitic.com/?p=13715>

References

1. Revenko V.S. Political Management in modern Ukraine. Materials of the XLV Scientific and Technical Conference VNTU (Vinnytsya, March 23-24, 2016) (in Ukrainian).
2. Rudych F.M. Politicalology: textbook. Kyiv: Lybid, 2004. 480 p. (in Ukrainian).
3. Modern Ukrainian politics: politicians and political scientists about it: Ukrainian Center for Political Management. Special issue: Political management. Kyiv. 2008. 364 p. (in Ukrainian).
4. Shulha M.A., Zubchuk O.A. Political Management. Tutorial. Academic Edition. 2013. 160 p. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/341> (in Ukrainian).
5. Wilson H.T. Policy Management. Redefining the Public Sphere / Berlin, New York, 1985. 316 p.
6. Ranser Zh. On the edge of the political. transl. by B.M. Skuratov. Moscow: Praxis, 2006. 240 p. (in Russian).
7. Perevoznyk L. Political Management: The essence and peculiarities of development in Ukraine during the period of formation of civil society. Proceedings. 2012. Issue 15. P. 7 (in Ukrainian).
8. Proceedings of the KDPU. Series: Historical Sciences / B.O. Achkinazi et.al. Kirovohrad: KDPU, 2012. Issue 15. 338 p. (in Ukrainian).
9. Yaspers K. Psychology of worldviews. Kyiv: Yunivers, 2009. 461 p. (in Ukrainian).
10. Matsyovka A. Civil Society in Ukraine. Ukrainian politichaker. 2016. Issue 7. URL: <http://www.ukrpolitic.com/?p=13715> (in Ukrainian)